

N:o 27.

Af herr **J. A. Jonsson** i Hökhult m. fl., om *skrifvelse till Kungl. Maj:t angående förbud mot försäljning af brännvin.*

Bland de många stora frågor, som stå på dagordningen och vänta på sin lösning, är väl nykterhetsfrågan en af de främsta. Och denna fråga måste lösas snart, såvida vårt folk ej skall taga obotlig skada. Det finnes knappt något i vårt land, som så skadar vårt folk i moraliskt och ekonomiskt afseende som rusdryckerna. Många af landets söner ha sedligt och socialt sjunkit djupt genom dryckenskapen. Det är omöjligt och obehöfligt att här framhålla alla de skador och lidanden, som uppkomma genom rusdryckerna på det mänskliga lifvets alla områden.

Vi anse det vara vår plikt att åter föra denna stora och viktiga fråga inför Riksdagen. Rusdryckshandteringens bibehållande påkallas ej af något verkligt behov. Och en njutning eller krydda för lifvet bör vara sådan, att den ej skadar och förgiftar detsamma.

Det är icke endast läkarevetenskapen, som i allt högre grad kommit till insikt om rusdryckernas skadliga inverkan. Äfven de sociala vetenskapernas målsmän, framför allt våra moderna kriminalsociologer och straffrättslärare, se numera i rusdryckerna den mest verksamma orsaken till de härjande samhällssjukdomar, för hvilkas botande all sträfvan skall vara förgäfvad, för så vidt man icke går till roten af det onda. Den officiella fångvårdsstatistiken ger vid handen, att mer än 70 procent af inom riket begångna brott haft sitt upphof i missbruk af alkohol; en i sanning talande siffra. Bortskaffande af rusdryckerna utgör säkert ett bättre medel mot förbrytelser än alla fängelser.

Det är emellertid icke nog med att dessa af rusdrycker sedligt förderfvade individer ligga samhället till last och därigenom vålla direkta

utgifter för detta, utan samhället lider också en indirekt förlust genom att mycken arbetskraft årligen går förlorad genom rusdrycksbruket. Det torde i vårt land finnas omkring 50,000 alkoholister, hvilkas arbetsförmåga är ringa eller ingen. Uppskatta vi hvarje arbetsför människas årliga arbetsproduktion till endast 500 kronor, stanna vi således framför den mycket höga summan 25,000,000 kronor i årlig förlust af arbetskraft.

Vi vilja vidare undersöka, hur rusdryckerna inverka på vår handelsbalans. Då vi inom landet ej för närvarande kunna producera tillräckligt af säd och potatis för att fylla våra behof, nödgas vi importera sådana råämnen från utlandet. Det är tydligt, att denna import ökas därigenom att dylika råämnen användas jämväl för tillverkning af rusdrycker. Värdet af de kvantiteter råämnen i spannmål, potatis m. m., som förbrukades vid samtliga de brännerier i riket, där endast brännvin tillverkas, uppgick för tillverkningsåret 1904—1905 till 6,044,630 kronor. Men vi nöja oss icke med att importera råämnen, utan vi låta också millioner årligen gå till utlandet för att i riket få införd en mängd spritvaror. Så importerade vi under år 1905 spirituösa och andra rusgifvande drycker till ett värde af, tullafgifter ej inberäknade, 6,425,471 kronor, medan vi under samma tid endast exporterade för 334,993 kronor, hvadan alltså vår import i dessa afseenden öfverstiger vår export med 6,090,478 kronor. Genom ett verksamt rusdrycksförbud, som äfven vore ett importförbud, skulle således endast i nu ifrågasvarande afseende vår handelsbalans minskas med summan af nu nämnda belopp eller mer än 12 millioner kronor.

Enligt den officiella statistiken förbrukades i landet under år 1905 ungefär 37½ millioner liter brännvin med ett försäljningsvärde i minuthandel af omkring 56 millioner kronor. Uppenbart är, att den utgift, som vårt folk pålagt sig endast för brännvin och därmed jämförliga drycker, i verkligheten vida öfverstiger nämnda belopp af 56 millioner, enär däri ej ingår kostnaden för en del från utlandet importerade s. k. finare spritstarka rusdrycker, hvarjemte försäljningspriset för allt i utskänkningslokaler serveradt brännvin ställer sig vida högre än minuthandelspriset. Af de sålunda för brännvinskonsumtionen utgifna penningarna inflöto visserligen år 1905 något mera än 37 millioner kronor i statskassan och andra allmänna kassor, men i alla händelser är det alltså mer än 18 millioner kronor, som vårt folk — utöfver hvad staten och det allmänna uppburit — har utbetalat endast för brännvin och därmed jämförliga drycker. Lägges härtill det tvifvelsutän än större belopp, som samtidigt utgifvits för andra rusdrycker, såsom vin, punch,

öl m. fl., så inser man hvilka oerhörda utgifter rusdrycksförbrukningen hvarje år vållar vårt land.

Vi måste betänka, att de stora summor, som genom rusdryckerna tillföras stat och kommun, utgå från vårt eget folk, alltså från staten själf. Vore det icke då förenligt med en god finanspolitik att uttaga skatterna utan att därvid ekonomiskt och moraliskt ruinera de skattdragande. Det synes, som om man icke ville taga i betraktande följderna af rusdryckshandteringen, hvarifrån dessa summor komma, eller antalet människor, som direkt och indirekt dö en förtidig död genom rusdrycksmissbruk hvarje år i vårt land. Vi ha ingen statistik, som talar om för oss, hur många dessa äro, men att de äro många, därom kan man vara öfvertygad. Vi ha icke råd att låta vårt folk falla offer för rusdryckerna. Vi göra därigenom årligen en stor förlust för vårt land. Vi klaga öfver att vårt folk utvandrar i stort antal till Amerika samt öfver den förlust emigrationen härigenom vållar vårt land och vi söka att finna medel däremot. Emigrationen är nog icke så lätt att hämma. Men att förekomma, att vi ej förlora vårt folk genom rusdrycker, det kunna vi göra.

För öfrigt må man ej förbise de mycket stora utgifter, som genom rusdryckshandteringsens följder tillskyndas staten, såsom till fattigvård, sjukvård, fångvård, hospital m. m. Staten får ju också bekosta kontrollen öfver tillverkningen, något, som äfven kräfver afsevärda summor.

Man gör numera rätt stora uppoffringar för att i någon mån söka bota den skada rusdryckerna åstadkomma. Räddningshem byggas för att där vårda och om möjligt återställa dem, som lida af dryckenskapens följder. Men medan några få af rusdryckernas offer botas, hålla tusen och åter tusen andra på att fördärfva sig genom dessa drycker. Det är visserligen ädelt och godt att söka rädda de åt dryckenskapen hemfallna, men ännu ädlare och bättre vore att söka förekomma det onda. Ett betydelsefullt steg i den riktningen ha statsmakterna visserligen tagit genom införande af förbud mot försäljning af rusdrycker å våra lägerplatser. Men detta förbud har genom de flesta regementenas förläggande till städerna förlorat mycket af sin afsedda betydelse. Så länge det finnes rusdrycker att få från andra håll i vårt land, förskaffa sig nämligen våra militärer sådana därifrån, och så har man icke vunnit hvad man ville: rusdryckernas aflägsnande från lägerplatserna. Men erkänna vi behovet af en fullt fältduglig här, då måste vi också se till, att allt göres som erfordras för att stärka och härda densamma, och ej lämna den tillfälle att genom rusdrycker blifva mindre skicklig till landets försvar.

Man talar och skrifer i vår tid mycket om prostitutionen och om det elände, som den för med sig för både de prostituerade och för dem som besöka desamma äfvensom för samhället i dess helhet och man söker att finna bot däremot. Det vore troligen icke möjligt för de prostituerade att fortsätta med sin fördärfbringande sysselsättning, om de icke hade rusdryckerna att tillgå för att med dem döfva sin bättre människa. Och de som besöka dessa olyckliga skulle nog i många fall betänka sig, om de ej vore påverkade af rusdrycker. Ett af de mest verksamma medel att hämma prostitutionen är nog bortskaffandet af rusdryckerna.

Vi göra stora uppoffringar för att skydda oss mot sjukdomar, nöd och yttre fiender. Skulle vi då icke vilja skydda oss mot den värste fienden, rusdryckerna. Vi ha byggt karantänsanstalter och vidtagit försiktighetsåtgärder för att skydda oss mot införande och spridande af smittosamma sjukdomar, vi ha förbjudit försäljning af mera starkt giftiga ämnen för att vårt folk ej skall ha tillfälle eller komma åt att skada sig genom dem, vi hafva sanatorier och äro betänkta på att bygga flera sådana för att hämma tuberkulosens spridning och om möjligt rädda de angripna, vi lämna medel för att lindra nöd som uppstått på grund af missväxt eller olyckor, som någon ort blifvit hem-sökt af, vi bygga fästningar och krigsfartyg, som kosta oss många tiotal millioner kronor, vi underhålla en armé till lands och sjöss, och hvarje vapenför svensk ung man måste med eller mot sin vilja fullgöra en längre tids ålagd värnplikt, allt detta för att skydda oss mot fiender. Skulle vi då icke också vidtaga verkligt kraftiga mått och steg för utrotande af den allra farligaste af vår nations fiender, som är rusdryckerna.

Kärleksbudet att se till och taga vara på våra medmänniskor har helt säkert icke afseende blott å deras behof utan ålägger oss äfven att se till att de ej göra sig skada och fördärfva sig. På samma gång vi ha plikt att tillfredsställa deras verkliga behof, böra vi också söka undanröja allt, hvarmed de kunna skada sig.

Mången hoppas och tror, att när kvinnorna blifvit politiskt röstberättigade, skola de afskaffa rusdryckerna. Det är troligt, att så kommer att ske, men vore det icke mera hedrande för männen, om de, medan de ännu ensamma äro i besittning af den politiska makten, genomförde en så önskvärd, nödig och nyttig reform. Hvem vill ikläda sig ansvaret för att rusdryckshandteringen med alla dess sorgliga följder får fortsättas. Är det icke hvarje god medborgares plikt att göra hvad på honom ankommer för att bringa detta onda ur värl-

den? Redan har det i vårt land ingått i det allmänna medvetandet, att rusdryckerna äro skadliga och ej borde få finnas. Det är, synes oss, hög tid, att statsmakterna på allvar taga itu med att helt och hållet undanröja desamma. Och detta gäller icke blott brännvinet. Det är lika viktigt att vidtaga en dylik åtgärd med afseende å vin och framför allt öl, som genom sin nuvarande höga alkoholhalt verkar nära nog lika skadligt som brännvinet. På dess rusgifvande förmåga ser man dagligen talrika bevis, och på vissa platser har det gått så långt, att vederbörande myndigheter nödgats förbjuda all servering af vin och öl för undvikande af störande oordningar.

Ölförbrukningen har under de senare åren stigit högst betydligt och fara synes föreligga, att den skall vinna insteg äfven bland kvinnorna särskildt i städerna. Hvilken inverkan det skall ha på våra efterkommande, om både män och kvinnor blefve alkoholförgiftade och följderna af en sådan förgiftning komme att gå i arf till barnen, kan man lätt förstå. Det är upprörande att se all den nöd och allt det lidande rusdryckerna åstadkomma både för dem, som bruka desamma, och för deras omgifning, men sorgligast af allt är att veta, att till och med de ofödda släktena skola komma att få dragas med följderna af deras fäders försyndelse i och genom rusdryckerna.

Detta nu anförda och mycket annat, som icke är lämpligt eller behöfligt att här upprepa, utgör rusdrycksfrågans sociala och ekonomiska sida: sociala missförhållanden, en ökad brottslighetsprocent, samhällets minskade produktionsförmåga, nöd och elände och ett kommande släktes degeneration — allt detta förorsakas af rusdrycksbruket. Vi fråga då: hvem bär ansvaret härför? Hvem är i tillfälle att hjälpa, och hvarför fördröjes en reform, som påtagligen är så nödvändig?

Skulden är i viss mån hela folkets, som varit fångat under rusdrycksbrukets vana och ej tidigare velat afskaffa rusdryckerna. Våra förfäder hade ej den kännedom och kunskap om rusdryckernas natur och verkningar, som vi nu äga. Hade de haft en sådan kunskap och insikt, som vi nu hafva, hoppas vi att de nog afskaffat dem. Stora ekonomiska intressen hafva därjämte ställt sig hindrande i vägen: staten, landstingen, hushållningssällskapen, kommunerna och enskilda hafva lika betydande som säker inkomst af rusdryckshandteringen. Och då vår finanspolitik sträfvar att rätta inkomsterna efter utgifterna i stället för tvärtom, har man hittills icke ansett sig kunna tillåta någon som helst minskning af statens eller kommunernas inkomster.

Man kan sätta i fråga, om statens inkomster af rusdryckshandteringen äro outhärliga. Staten, kommuner, landsting och hushåll-

ningssällskap kunna nog få tillräckliga inkomster från annat håll att fylla sina behof med än från rusdryckerna. Af ett nyktert folk, som icke offerar sina inkomster på rusdrycker, få vi nog medel till att betäcka statens och det allmännas utgifter.

Det är svenska staten ovärdigt att tillåta rusdryckshandtering och bereda sig inkomst däraf. Hur kan det väl rimligen förenas, att staten påbjuder och bekostar för vår ungdom undervisning om rusdryckernas egenskaper och skadliga verkningar, men på samma gång tillåter tillverkning och försäljning af rusdrycker och annonsering om hvar dessa drycker finnas att tillgå.

Tanken på ett rusdrycksförbud i landet har stora sympatier bland befolkningen, och vi äro lifligt öfvertygade om att vårt folk ej skall afstå från denna tanke eller gifva sig någon ro förrän det genomfört denna reform trots det motstånd som reser sig däremot från dem som vilja hafva dessa drycker kvar. Denna goda reform skall bli genomförd, om än våra motståndare för närvarande tyckas hafva stora utsikter att kunna förhindra den.

Det kan icke vara i nykterhetens och sedlighetens intresse, att rusdryckshandteringen får fortfarande utöfvas. Nykterhetens och sedlighetens intresse är att förbjuda all trafik med rusdrycker.

Om vi ej sätta en damm för rusdrycksfloden, utan den får fortfarande flöda, är det fara värdt, att den drager ned oss allt djupare i sina forsande hvirflar. Låt oss därför dämna denna flod med rusdrycksförbud, på det att våra barn ej må drunkna i den. Vi böra ordna vår rusdryckslagstiftning så, att vi få ett verkligt förbud för tillverkning, importering och försäljning af alla rusgifvande drycker med högre alkoholhalt än tre procent utom för medicinska, tekniska och vetenskapliga behof.

Vi inse mycket väl, att man bör gå försiktigt till väga vid införande af rusdrycksförbud, och detta äfven af den anledning, att icke en större rubbning plötsligt må åstadkommas i vår budget. För att så småningom kunna fylla den brist i statsinkomsterna, som uppstår genom rusdryckernas borttagande, hafva vi tänkt oss en öfvergångstid af exempelvis 20 år.

Vi äro fullt öfvertygade om att t. ex. med en under 20 år successivt minskad alkoholhalt i rusdryckerna eller en på annat sätt ordnad indragning af desamma vårt folk så småningom skulle vänja sig att undvara dessa drycker.

Med ett rusdrycksförbud, som tillåte tillverkning och försäljning af drycker med en alkoholhalt af endast intill tre procent, vore mycket

vunnet, och med nutidens högt utvecklade bryggarekonst kunde med så låg alkoholhalt en i alla afseenden välsmakande dryck åstadkommas.

Ordnandet af denna tjugoåriga öfvergångstid kan naturligtvis ske först efter en allsidig utredning. Denna utredning borde då särskildt omfatta, på hvad sätt inskränkning i tillverkningen och försäljningen lämpligast borde äga rum, huru den härigenom möjligen uppkomna bristen i statskassan skulle täckas, och öfverhufvud taget belysa allt, som sammanhänger med föreliggande fråga.

Ehuru vår afsikt sålunda är att väcka förslag om införande af ett fullständigt tillverknings-, försäljnings- och importförbud af rusdrycker, måste vi dock af formella skäl begränsa denna motion till förbud mot försäljning af brännvin, och våga vi på grund af hvad här sålunda anförts vördsamt föreslå,

att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det Kungl. Maj:t täcktes snarast möjligt låta utreda och för Riksdagen framlägga förslag till ett sådant reglerande af rusdryckshandteringen i riket, att, efter en lämplig öfvergångstid, all försäljning af brännvin må vara förbjuden till annat än medicinskt, tekniskt eller vetenskapligt ändamål.

Stockholm den 20 januari 1908.

J. A. Jonsson.

Joh. Sjöberg.

C. A. Danielsson.

W. Bengtsson.

J. G. Hazén.

Häradsköp.

Ollas A. Ericsson.

Carl Johansson.

A. Hansson.

Aflösa.

Solberga.

Carl Sandquist.

E. Räf.

Ol. Olsson.

See.

E. C. Kropp.

C. J. Berggren.

G. M. Sandin.

Karl Hultkrantz.

Karl Otto.

O. Anderson.

Smeds Lars Olsson.

Linus Lundström.

Halvar Eriksson.

<i>J. Hellgren.</i>	<i>D. Persson.</i> Tällberg.	<i>Joh. Johansson.</i> Kälkebo.
<i>J. Andersson.</i> Baggböle.	<i>C. Wallentin.</i>	<i>S. J. Enander.</i>
<i>E. A. Leksell.</i>	<i>Fr. Berglund.</i>	<i>Aug. Larsson.</i>
<i>J. E. Ericsson.</i>	<i>E. Jonsson.</i>	<i>C. G. Sædén.</i>
<i>G. Lindgren.</i> Islingby.	<i>A. Johanson.</i>	<i>Adolf Janson.</i>
<i>C. E. Johansson.</i> Rönna.		<i>John Erlansson.</i>
<i>Alfr. Lundgren.</i>		<i>Joh. Ström.</i>

I motionens syfte instämmer:

Robert Johansson.

N:o 28.

Af herr **J. A. Jonsson** i Hökhult m. fl., om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående förbud mot tillverkning af brännvin.

Under återopande af hvad vi anført i motiveringen till den af oss i dag afgifna motionen 27 få vi härmed vördsamt hemställa,

att Riksdagen ville i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det Kungl. Maj:t täcktes snarast möjligt låta utreda och för Riksdagen framlägga förslag till ett